

papiergeschiedenis nederland

Nieuwsbrief Nr. 23

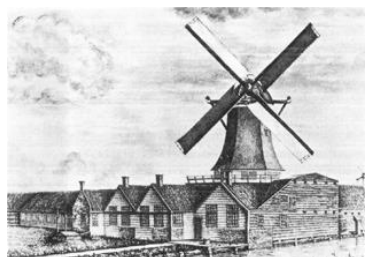
juli 2018

Beste vrienden van Papiergeschiedenis Nederland,

In deze nieuwsbrief de eerste aankondiging van onze themadag die op 4 oktober bij Parengo in Renkum wordt gehouden. Daarna aandacht voor een expositie over papiergeschiedenis, ook in Renkum. Vervolgens goed nieuws van het Honig Breethuis in Zaandijk, een verslag van een workshop Japans papier maken in Den Haag, informatie over een pas verschenen boek over de Apeldoornse beken en sprengen en een bericht over een nieuwe website 'Zaanse Papiergeschiedenis' die dit najaar wordt gelanceerd. We sluiten de nieuwsbrief af met een korte mededeling in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Themadag 4 oktober 2018

'wind, water, stoom ... en nieuwe krachtbronnen voor de papierindustrie' is het boeiende, en ook actuele onderwerp van onze jaarlijkse themadag. De themadag wordt op donderdag 4 oktober gehouden bij Parengo in Renkum. Noteert u de plaats en datum vast in uw agenda!

Het programma ziet er in hoofdlijnen als volgt uit:

- Vanaf 10 uur binnenlopen, registratie en koffie
- 10.30: welkom en opening
- 10.40: korte voorstelronde
- 10.50-12.30: voordrachten over verschillende krachtbronnen
- 12.30-13.30: lunch
- 13.30-15.30: rondleiding door de papierfabriek

- 15.30: afsluiting

Voor de voordrachten hebben we al enkele goede en deskundige sprekers gevonden. Ook krijgen we hoog bezoek. De burgemeester van Renkum zal, vergezeld van een van de wethouders, aan de themadag deelnemen en is bereid een kort openingswoord te houden.

Medewerkers van Parenco zullen in de middag voor de rondleiding zorgen en daarnaast een korte uitleg geven van het programma van de VNP over werken in de Papierindustrie. We zijn heel blij dat Parenco onze gastheer is.

Na de afsluiting van de themadag kunt u nog op eigen gelegenheid in Renkum naar de pop-up expositie over de geschiedenis van het papiermaken en de Renkumse en Heelsumse papierindustrie (meer informatie over deze expositie vindt u hieronder).

In een aparte nieuwsbrief krijgt u nog ruim tevoren het definitieve programma en de uitnodiging voor deelname toegestuurd. Ook dit jaar wordt een deelnemersbijdrage gevraagd van € 15,00.

Tentoonstelling in Renkum

De stichting Papiergeschiedenis Renkum-Heelsum organiseert vanaf 1 september een tentoonstelling in een leegstaand winkelpand, Dorpsstraat 21 in Renkum. In de tentoonstelling wordt de geschiedenis van het maken van papier in de beekdalen van de dorpen Renkum en Heelsum getoond. Daarnaast wordt zichtbaar gemaakt hoe de kunst van het papiermaken van China naar deze omgeving is gekomen.

Het initiatief voor dit evenement komt voort uit een lang gekoesterde wens om in Renkum een echt Papiermuseum op te zetten. Er is al jaren sprake van dat zo'n museum er moet komen. Verschillende locaties zijn de revue al gepasseerd, en diverse partijen hebben zich ermee bemoeid. Toch is de komst van een papiermuseum in Renkum tot nu toe ongewis.

Honig Breethuis verwerft gecertificeerde status

Het Honig Breethuis te Zaandijk is de voormalige woning van de Zaandijker papierfabrikanten Honig en Breet, die hier vijf generaties, vanaf de bouw in 1709 door Cornelis Jacobsz. Honig tot het overlijden van Jan Jacobsz. Breet in 1892 woonachtig waren.

Kantoortje van de papierfabrikeurs Breet in het Honig Breethuis

Cornelis Jacobsz. Honig richtte met zijn broer het papierbedrijf C & J HONIG op, dat in 1770 in handen kwam van de familie Breet. Jacob Cz. Breet rustte de ouderlijke woning in 1830 uit met fraaie behangselschilderingen en liet bovendien een luchthuis aan de Zaan bouwen. Het pand werd vanaf 1940 in gebruik genomen als Zaanlandsche Oudheidkamer, maar in 1999 heringericht tot woonhuismuseum, zoals het tussen 1826 en 1847 werd bewoond door het gezin Breet-de Jager. In 2015 werd - mede dankzij de Stichting Archief Honig(h) - een presentatie toegevoegd, gewijd aan het familiebedrijf.

Het museum wordt door de Vereniging “Jacob Honig Js. Jr.” als vrijwilligersorganisatie onderhouden en opengesteld. Het rijksmonument is in handen van de gemeente Zaanstad. Recentelijk verwierf het museum de status van Geregistreerd Museum. Daartoe is de organisatie en het collectiebeheer op professionaliteit getoetst door het Museumregister Nederland. Het museum hoopt komend kalenderjaar zijn 20-jarig bestaan als Honig Breethuis te vieren. Behalve de museale inboedel, opgesteld in het historische pand, verwierf de vereniging vanaf 1892 een grote collectie schilderijen en historische voorwerpen, die sinds 1998 is opgesteld in het Zaans Museum.

Japans papier maken in Den Haag

In de maand juni stond het maken van Washi - Japans papier – in de spotlight in Den Haag. In het Nationaal Archief (organisatie: Barbara Bovenberg) en bij Paper Art & Design (Loes Schepens) gaf Rogier Uitenboogaart een workshop en demonstratie.

Rogier Uitenboogaart komt uit Nederland en leeft en werkt al zo'n 35 jaar in Japan. Hij heeft zich daar ontwikkeld tot een van de grote 'meesters' in de traditionele manier van Japans papier maken.

De belangrijkste grondstof voor Japans handgeschept papier is de binnenbast van bepaalde inheemse bomen en struiken: kozo, mitsumata en gampi. Rogier bespreekt aan de hand van een diashow stap voor stap het hele uitgebreide proces van de bewerking. In de laatste stap worden de vezels losgeslagen uit hun verband met behulp van houten hamers. Het slaan van kozo en mitsumata, met een voorgeschreven ritme en beheerste kracht, wordt de eerste echte ‘hands-on’ waar de deelnemers zich met hart en ziel aan overgeven...

Nadat de vezels los zijn ‘gehamerd’, worden ze gesuspenderd in een bak met water. Door toevoeging van neri - een slijmerige substantie die verkregen wordt uit bepaalde planten(wortels) - blijven de vezels in het water ‘zweven’ en wordt voorkomen dat individuele vezels aan elkaar gaan klitten. Het zijn precies deze effecten van neri die het scheppen van het Japans papier mogelijk maken.

De Japanse techniek van papierscheppen verschilt fundamenteel van de Westerse methode. Terwijl wij voor handgeschept papier gebruik maken van een stevige, van metaaldraden gemaakte zeef, heeft de Japanse schepvorm een flexibele mat die van heel dunne strips bamboe is gemaakt. Een tweede opmerkelijk verschil is dat het Westers papier in ‘één keer’ wordt geschept, terwijl bij Japans papier het vel heel geleidelijk, laagje voor laagje op de zeef wordt opgebouwd.

Na Rogier’s demonstratie van diverse scheptechnieken, gaan de deelnemers zelf aan de slag. Het scheppen blijkt lastig en vaak moet Rogier bijspringen om het vel te ‘redden’. Toch kan iedereen na afloop tevreden naar huis met een stapeltje eigengemaakt Japans papier.

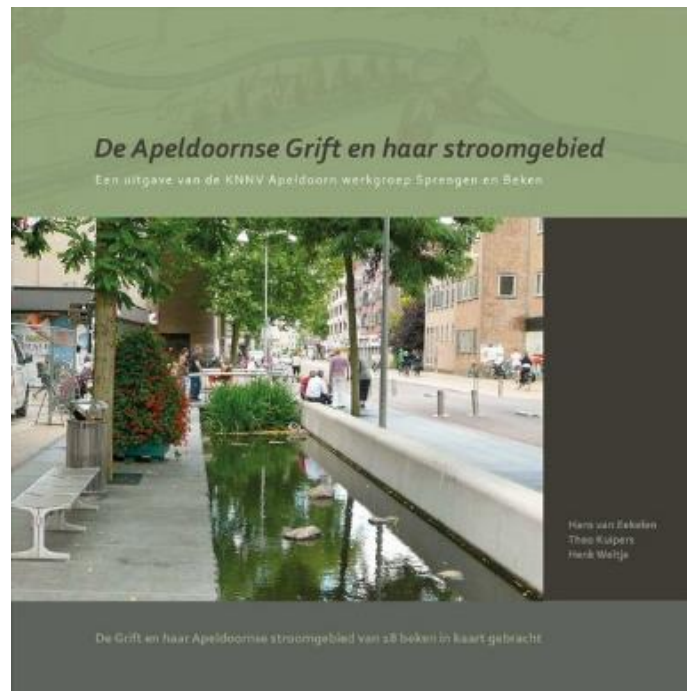
De workshop in het Nationaal Archief was opgezet voor leden van Restauratoren Nederland, met name voor boek- en papierrestauratoren die gewoon zijn om Japans papier in hun praktijk te gebruiken. De ‘masterclass’ in Paper Art & Design was meer op (papier)kunstenaars gericht; een deel van het programma aldaar was gewijd aan speciale bewerkingen van het Japans papier en kleurtechnieken.

Nieuw boek over de Apeldoornse beken en sprengen

Onlangs verscheen het boek ‘De Apeldoornse Grift en haar stroomgebied’. Het mooi uitgegeven boekwerk beschrijft de verschillende sprengen en beken die door en langs Apeldoorn afstromen naar het riviertje de Grift dat op zijn beurt weer, via het Apeldoorns kanaal, bij Hattem uitmondt in de IJssel. Een beschrijving van de beken en sprengen is in wezen ook een inkijk in de motor van de Apeldoornse papiernijverheid en –industrie. Het was immers aan deze beken dat vanaf de zeventiende eeuw tientallen molenaars hun papiermolens bouwden, vanwege de waterkracht en vanwege de zuiverheid van het Veluwewater. Een aantal van deze sprengen werd ook gegraven door de papiermolenaars. In meer dan twintig hoofdstukken worden evenzovele stromen en stroompjes gevolgd, geïllustreerd met veel foto’s en helder kaartmateriaal. Er is in het boek ook ruim aandacht voor de natuur in en langs de beken.

De winkelprijs van het boek is € 13,50. Meer informatie op de [website van de KNNV – afdeling Apeldoorn](#)

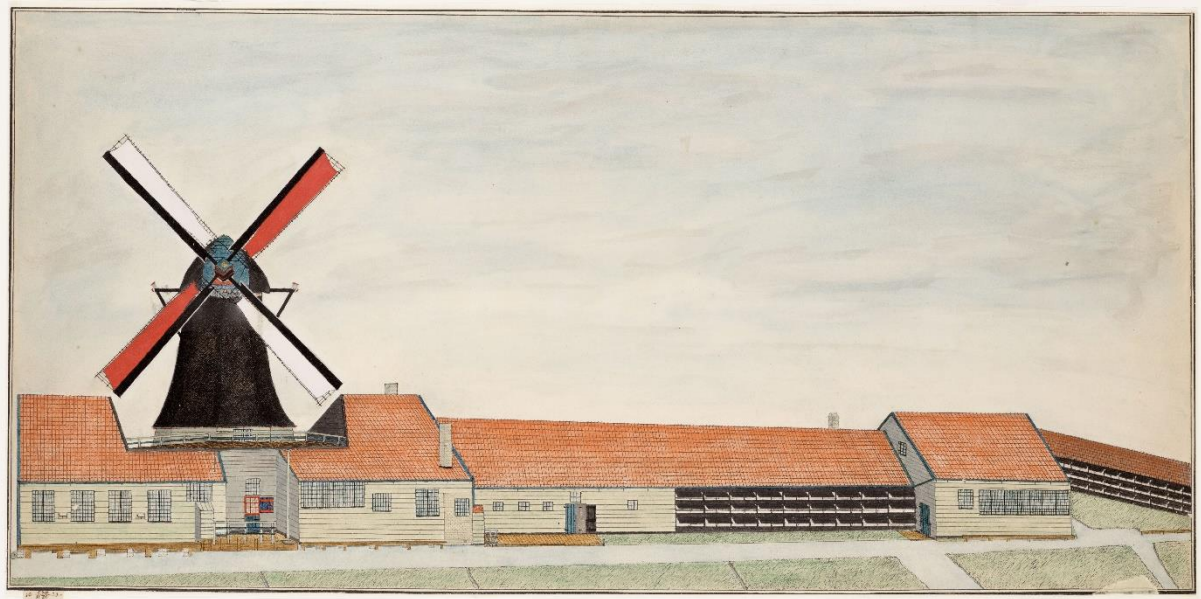

“De Hollander” lanceert website Zaanse papiergeschiedenis

De Stichting Papiergeschiedenis Zaanstreek “De Hollander” lanceert op 12 oktober a.s. in de raadszaal van het stadhuis van de gemeente Zaanstad haar website over de Zaanse papiergeschiedenis: www.zaansepapiergeschiedenis.nl.

De website verschaft informatie over de circa 60 papiermolens die de Zaanstreek rijk is geweest, evenals de papierfabrieken, waarvan Van Gelder Zonen verreweg de grootste is geweest. Ook zijn de nog aanwezige voormalige fabrikeurswoningen en pakhuizen opgenomen. De site bevat voorts beeldmateriaal van tekeningen, portretten van papierfabrikeurs, voorwerpen, zoals merkblokken, schepramen en modellen. Daarbij wordt verwezen naar de bewaarplaats, zoals het Gemeentearchief Zaanstad, het Zaanse Museum, het Honig Breethuis en het Molenmuseum.

De site is geheel doorzoekbaar op trefwoord, naam en jaartal, waarmee een beknopte bedrijfsgeschiedenis wordt weergegeven van de voornaamste bedrijven, maar ook de molens. De website wordt feestelijk gelanceerd onder representanten van musea, archieven, historische verenigingen, stichtingen, bedrijven en overigen die mogelijk over relevante objecten, documenten of gegevens over de Zaanse papierhistorie beschikken. Met de website presenteert de Stichting zich voor het eerst publiekelijk. Tijdens de feestelijke introductie zullen een aantal deskundigen een licht werpen op de boeiende historie van de Zaanse papiernijverheid en –industrie.

Gequarelleerde pentekening van de wit-papiermolen 'De Vergulde Bijkorf' te Zaandijk aan het Guispad, van de firma Jacob Honig & Zoon, 6 maart 1823. 33 x 65 cm. [Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", Gemeentearchief Zaanstad foto nr. 13.0012]

We hopen dat u deze nieuwsbrief met plezier hebt gelezen.

De kopij werd aangeleverd door: Jan Hein Bannier, Pier van Leeuwen, Henk Porck en Stefan Rutten.

Mededeling in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG):
Papiergeschiedenis Nederland verwerkt uw persoonsgegevens alleen voor verzending van mededelingen van onze stichting, zoals informatie over activiteiten en evenementen. U heeft het recht om uw gegevens in te zien, te corrigeren of te verwijderen. We nemen de bescherming van uw gegevens serieus. Onze volledige Privacy Verklaring komt op de geplande nieuwe website te staan.

Met vriendelijke groeten,
Papiergeschiedenis Nederland

Bram Bouwens - voorzitter
Henk Porck - secretaris [henk.porck@gmail.com]
Jan Hein Bannier
Rutger van Dijk
Erik Geleijns
Pier van Leeuwen
Stefan Rutten